

Miðvikudaginn 10. nóvember 1937.

Nr. 183/1936. Sparisjóður Svarfdæla

(Jón Ásbjörnsson)

gegn

**Hreppsnefnd Árskógshrepps f. h.
hreppsins** (Theodór B. Lindal).

Ábyrgð hreppsfélags á láni.

Dómur gestaréttar Eyjafjarðarsýslu og Akureyrarkaupstaðar 26. sept. 1936: Stefnd hreppsnefnd Árskógshrepps á að vera sýkn af kröfum stefnandans, Jóns Sveinssonar lögfræðings fyrir hönd Sparisjóðs Svarfdæla.

Málskostnaður falli niður.

Dómur hæstaréttar.

Máli þessu hefir áfrýjandi skotið til hæstaréttar með stefnu útgefinni 27. nóvember f. á. og gert þær réttarkröfur, að stefndi verði dæmdur til að greiða honum kr. 1392.80 með 6% ársvöxtum frá 1. janúar 1935 til greiðsludags, auk 1% dráttarvaxta af sömu upphæð frá sama tíma eða til vara frá 30. nóv. 1935 til greiðsludags. Svo krefst hann og málskostnaðar fyrir undirrétti og hæstarétti eftir mati réttarins.

Stefndi hefir af sinni hálfu gert þær réttarkröfur, aðallega: að hinn áfrýjaði dómur verði staðfestur, en til vara: að hann verði sýknaður að svo stöddu. Svo krefst hann og málskostnaðar fyrir hæstarétti eftir mati réttarins.

Árið 1919 tók Árskógshreppur hinn forni lán hjá áfrýjanda, að upphæð 5000 krónur, og gaf út fyrir því skuldabréf, dags. 31. des. sama ár. Í vexti af skuldinni átti hreppurinn að greiða 6%, og skyldu þeir lúkast fyrir lok nóvembermánaðar ár hvert fyrir

almanaksár það, sem þá var að liða. Ef vanskil yrðu á vaxtagreiðslu, skyldi lántaki greiða dráttarvexti, $\frac{1}{4}\%$ af vaxtaupphæð þeirri, sem fallin er í gjald-daga, fyrir dag hvern, sem greiðsla dregst. Engin ákvæði eru í bréfinu um afborganir höfuðstólsins, en lánsala og lántaka er heimilt, hvorum um sig, að segja láninu upp með 4 mánaða fyrirvara.

Með bréfi atvinnumálaráðuneytisins, dags. 24. maí 1930, var hinum forna Árskógshreppi skipt í tvö sveitarfélög, Árskógshrepp og Hríseyjarhrepp. Er sú skipun gerð á í bréfinu, að öllum þeim skuldbindingum sveitarsjóðsins, sem ekki eru sett um sérstök fyrirmæli, skuli skipt þannig milli hinna nýju hreppa, að í hlut Hríseyjarhrepps komi $\frac{2}{3}$ hlutar, en í hlut Árskógshrepps $\frac{1}{3}$ hluti. Þegar skipti þessi voru gerð, námu eftirstöðvar ofangreindrar skuldar hins forna Árskógshrepps við áfrýjanda kr. 2150.00. Náði hin almenna regla ráðuneytisbréfsins, sem fyrr er nefnd, um skiptingu skuldbindinga milli nýju hreppanna, til þessarar skuldar. Bar þeim því, hvorum gagnvart öðrum, að greiða hana í ofangreindum hlutföllum.

Í árslok 1934 var oftnefnd skuld að eftirstöðvum kr. 1392.80. Síðan hefir ekkert verið greitt af henni og ekki verið gerð skil á vöxtum þeim, sem í gjald-daga féllu árið 1935 og síðar. Höfðaði áfrýjandi þá mál þetta í héraði gegn stefnda, og lauk því þar með sýknudómi þeim, sem nú hefir verið áfrýjað hingað til réttarins.

Stefndi hefir hér fyrir rétti, eins og í héraði, borið það fyrir sig og gert að aðalvarnarástæðu sinni, að við skiptingu hins forna Árskógshrepps og samkvæmt fyrirmælum atvinnumálaráðuneytisins hafi skuldin skipzt á hina nýju hreppa í fyrrnefndum

hlutföllum, og hafi núverandi Árskógshreppur þar með leyzt undan skyldu til þess að greiða meira en $\frac{1}{3}$ hluta eftirstöðvanna, eins og þær voru 1930. Sá hluti sé nú þegar greiddur, og eigi áfrýjandi því ekki aðgang að stefnda um greiðslu eftirstöðva skuldabréfsins, heldur Hríseyjarhreppi.

Ákvörðun atvinnumálaráðuneytisins um skiptingu Árskógshrepps hins forna í tvö hreppsfélög og um fjárskipti og skulda með þeim er reist á 3. sbr. 4. gr. sveitarstjórnarlaganna nr. 12/1927. Í lagaákvæðum þessum er aðeins átt við skiptingu eigna og skulda milli hinna nýju hreppa innbyrðis, en þau taka ekki til ábyrgðar hreppsfélaganna út á við, gagnvart lánardrottnum hins forna hreppsfélags. Og þar sem grundvallarreglur íslenzks réttar leiða til þess, að við skiptingu eins hreppsfélags í fleiri, eins og hér hefir átt sér stað, beri hin nýju hreppsfélög ábyrgð, hvort um sig, á skuldum hins forna hreppsfélags sem eigin skuldum, þá verður að líta svo á, að áfrýjanda hafi verið rétt að krefja stefnda um greiðslu eftirstöðva skuldarinnar, án tillits til þess, í hvors hlut kom að greiða skuldina við skiptingu hreppanna.

Ber þá að taka til athugunar aðrar varnarástæður stefnda, sem fram hafa verið bornar hér fyrir réttinum. Hann hefir haldið því fram, að eftirstöðvar lánsins hafi ekki verið gjaldkræfar, þegar málið var höfðað, þar eð engin ákvæði séu í skuldabréfinu um greiðslu afborgana og uppsögn hafi ekki farið fram. Þessi varnarástæða fær þó ekki staðizt, því hvorttveggja er, að veruleg vanskil voru orðin á vaxtagreiðslum, þegar málið var höfðað, og að í héraðsstefnunni er því lýst yfir, að láninu hafi verið sagt upp, og hefir því ekki verið andmælt í héraði, en of

seint er að gera það hér fyrir rétti gegn mótmælum áfrýjanda.

Þá hefir stefndur borið það fram sér til varnar, að áfrýjandi hafi í verki samþykkt fyrrnefnda skiptingu skuldarinnar milli hreppanna, en engar sönnur eru á það færðar gegn mótmælum áfrýjanda, og verður þessi ástæða því ekki tekin til greina.

Loks hefir stefndur upplýst það hér fyrir rétti, að Hriseyjarhreppur hafi fengið lán á árinu 1936 úr kreppulánasjóði bæjar- og sveitarfélaga samkvæmt lögum nr. 35/1936, en við þau skuldaskil hafi Hriseyjarhreppur talið fram skuld þá, sem hér er stefnt út af, sem sína skuld, en áfrýjandi hafi ekki, þrátt fyrir gefið tilefni, gert kröfu fyrir skuldinni í kreppulánasjóðinn, en ef hann hefði gert það, þá hefði hann fengið skuldina að fullu greidda með kreppulánasjóðsbréfum. Þetta getur þó ekki ráðið úrslitum í málinu, því þar sem áfrýjandi átti samkvæmt fyrrsögðu aðgang að stefnda sem samskuldara að eftirstöðvunum, þá gat hann neytt réttar síns gagnvart honum, þótt hann gengi ekki að Hriseyjarhreppi eða lýsti kröfu sinni í sambandi við skuldaskil hans.

Varakrafa stefnda um sýknun að svo stöddu er við það miðuð, að hann kunni að bera ábyrgð á skuldinni, ef svo reyndist, að Hriseyjarhreppur gæti ekki greitt hana. En þar sem telja verður, eins og fyrr segir, að hrepparnir hafi við skiptinguna borið ábyrgð á allri skuldinni sem sinni eigin skuld, þá verður varakrafan heldur ekki tekin til greina.

Stefndi hefir mótmælt því, að vextir verði dæmdir af skuldinni eftir 10. nóvember 1936, því þá hafi verið lokið skuldaskilum Hriseyjarhrepps, og hefði áfrýjandi fengið kröfu sína greidda þá, ef hann hefði lýst henni við skuldaskilin. En þar eð áfrýj-

andi hélt rétti sínum gagnvart stefnda, þótt hann lýsti ekki kröfunni við skuldaskilin, þá verður ekki fallizt á þessi mótmæli stefnda. Hinsvegar verða dráttarvextir ekki dæmdir hærri gegn mótmælum stefnda en $\frac{1}{4}\%$ p. a. af vöxtum þeim, sem dæmdir verða, þar eð hærri dráttarvexta er ekki krafizt í héraðsstefnu.

Niðurstaða málsins verður samkvæmt framan-sögðu sú, að dæma stefnda til þess að greiða áfrýjanda eftirstöðvar skuldarinnar, kr. 1392.80, með 6% ársvöxtum frá 1. janúar 1935 til greiðsludags og auk þess dráttarvexti, $\frac{1}{4}\%$ p. a. af vöxtum þeim, sem dæmdir eru. Þá ber stefnda og að greiða áfrýjanda málskostnað fyrir báðum réttum, og þykir hann hæfilega ákveðinn 400 krónur.

Því dæmist rétt vera:

Stefndi, hreppsnefnd Árskógshrepps f. h. hreppsins, greiði áfrýjanda, Sparisjóði Svarfdæla kr. 1392.80 með 6% ársvöxtum frá 1. janúar 1935 til greiðsludags og í dráttarvexti $\frac{1}{4}\%$ p. a. af vöxtum þeim, sem dæmdir eru. Svo greiði stefndi og áfrýjanda málskostnað fyrir báðum réttum með kr. 400.00.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af Jóni Sveinssyni lögfræðing f. h. Sparisjóðs Svarfdæla Dalvík fyrir gestarétti Eyjafjarðarsýslu og Akureyrarkaupstaðar með stefnu dags. 25. ágúst 1936 gegn hreppsnefnd Árskógshrepps til greiðslu eftirstöðvar af skuld samkv. skuldabréfi dags. 31. desember

1919, að upphæð kr. 1392.80 aurar, ásamt 6% ársvöxtum, frá 1. janúar 1935 til greiðsludags, og $\frac{1}{4}$ % í dráttarvexti af vaxtaupphæðinni frá sama tíma og sömuleiðis til greiðsludags.

Svo krefst stefnandi málskostnaðar, en samkvæmt framlögðum reikningi er hann gerður kr. 236.30 aurar.

Stefndur hefir haldið fram, að hann teldi Hriseyjarhrepp hinn rétta aðila þessa máls, þar sem hann, þegar fjárskipti urðu milli hreppanna 1930, hafi tekið þessa umræddu skuld við Sparisjóð Svarfdæla að sér til fullnaðargreiðslu og eftir samkomulagi við sparisjóðinn, og krefst hann því sýknar (svo) í málinu.

Umboðsmaður stefnandans vísar í skuldabréfið og segir, að hreppsnefnd Árskógshrepps sé hinn eiginlegi skuldari, og að sparisjóðurinn hafi aldrei samþykkt, að hreppsnefnd Hriseyjarhrepps tæki skuldina að sér.

Stefndur skýrir enn frá, að lán þetta sé tekið af Árskógshreppi forna, og samkvæmt fjárskiptum milli Hriseyjarhrepps og núverandi Árskógshrepps beri Hriseyjarhreppi að svara til $\frac{2}{3}$ hluta allra skulda forna hreppsins, en samkvæmt sérstökum áskilnaði hafi Hriseyjarhreppur átt að taka allt þetta lán að sér. Umboðsmaður stefnandans hefir haldið því fram, að það sé honum óviðkomandi, hvernig núverandi hreppar hafi skipt milli sín skuldum Árskógshrepps, en hann segir, að þar sem viðurkennt sé, að Árskógshreppur eigi að greiða $\frac{1}{3}$ hluta skuldarinnar, þá hljóti hann einnig að vera solidariskur fyrir hinum hlutanum.

Það virðist viðurkennt í málinu, að forni Árskógshreppur hafi tekið lánið, eða með öðrum orðum, að núverandi Árskógshreppur og Hriseyjarhreppur hafi verið einn hreppur, er lánið var tekið, en samkvæmt þessu virðist hafa átt að stefna báðum hreppunum eða Árskógshreppi hinum forna, og þar sem réttum aðila er eigi stefnt, ber að sýkna stefnda af kröfum stefnandans.

Málskostnaður þykir rétt, að falli niður.
